

ANKARA ÜNİVERSİTESİ SENATOSU TARAFINDAN KARARA BAĞLANAN ATANMA VE YÜKSELTİLME İLKELERİ HAKKINDA SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ AKADEMİK KURULU'NUN GÖRÜŞLERİ

Ankara Üniversitesi; atanma ve yükseltme ilkeleri gibi, bilimsel niteliği düzenleyen hükümleri, üniversite kurum tarihi bakımından oldukça kısa addedilebilecek zaman aralıklarıyla değiştirmeye başlamıştır. Araştırma görevlisi ve yardımcı doçent kadrosuna yönelik son değişiklikler, uygulanabilirliği ve etkileri bakımından ivedilikle yeniden değerlendirmeyi gerektiren bir içeriğe sahiptir. Bu saptamanın gereği olarak 20.10.2014 tarihinde özel gündemle toplanan Siyasal Bilgiler Fakültesi Akademik Kurulu, konu hakkında aşağıdaki değerlendirmeyi kaleme almıştır.

Atanma ve yükseltme ilkelerinde yapılan değişikliklerin, yöntem ve içerik bakımından pek çok sorun içerdiği düşünülmektedir. Öncelikle atanma ve yükseltme ilkelerinin aynı yıl içerisinde iki kere değiştirilmesinin (11.03.2014 ve 12.08.2014 tarihlerinde) ardında yatan bilimsel, yönetsel ve hukuki gerekçenin ne olduğu üniversite kamuoyuyla paylaşılmamıştır. Hangi ihtiyaca istinaden 2014 yılının Mart ayında ihdas edilen kriterlerde değişiklik yapılması gerekliliğinin ortaya çıktığını Ankara Üniversitesi Rektörlüğü ve Senatosu açıklamamıştır. Akademisyenlerin özlük haklarını ve akademik çalışmalarına ilişkin planlarını doğrudan etkileyen bu türden değişikliklerin öngörülebilir olması Ankara Üniversitesi'nin akademik başarısı için son derece önemlidir. Söz konusu değişikliklerde geçiş hükmünün bulunmaması, hukuki öngörülebilirliği ortadan kaldırmaktadır. Bu değişiklikler, öğretim elemanlarının istikrarlı bir çalışma programı izlemesini engellemekte, bilimsel araştırma ve eğitim faaliyetlerini bir yana bırakıp atanma ve yükseltme kriterlerini takip etmelerine yol açmaktadır. Özellikle lisansüstü eğitimlerine devam eden araştırma görevlilerinin tezlerine yoğunlaşmalarının önüne geçmektedir. **Hukuka aykırı düzenlemelerle akademisyenlerin ilgisi dağıtmakta, üstlerinde iş güvencesi baskısı kurulmaktadır.** Anayasa Mahkemesi'nin E:1976/1, K:1976/28 sayılı kararında da belirtildiği gibi; "üniversite öğretim üyelerinin; bilimsel çalışma ve araştırmaları, öğrenim ve eğitimi, yan tutmadan, hiç bir endişeye kapılmadan özgürce yapabilmeleri için her şeyden önce kendilerinin mesleki güvenceye sahip kılınmaları şarttır. Mesleğini kaybetme kuşkusu içinde olan ve kendini güvencede görmeyen bir öğretim üyesinden bilimin gerekleri beklenemez."

Atanma ve yükseltme ilkeleri farklı kadrolara göre kaleme alınmış olsa da, karar alma yöntem ve önkabulleri; yani usul ve içerik bakımından ortaklıklar söz konusudur:

1. İlgili düzenlemenin gerçekleştirilmesinde izlenen yöntem, konunun önem ve içeriği ile bağdaşmamaktadır. **Bilimsel nitelik gibi, bilim topluluğunun tamamını doğrudan ilgilendiren bir konu, benimsenen yöntem gereği, rutin bir idari işleme indirgenmiştir.** Kaldı ki çağdaş yönetim anlayışı, idari işlemlerde katılımcı mekanizmalara önem veren bir olgunluğa erişmiş durumdadır. Üstelik söz konusu olan üniversitedir; üniversite, üniversite bileşenlerine rağmen yönetilemez. Üniversitenin tüm bileşenlerinin kendileri hakkında alınacak idari kararlara imza atma yetkisinin bulunmaması, kararların olgunlaştıktan sonra alınması amacıyla görüşlerine başvurulmamasının ya da görüşlerinin dikkate alınmamasının gerekçesi olamaz. Güncel koşullar ve ihtiyaçları bilimsel gerekliliklerle uyumlaştıran hiçbir ön çalışma yapılmadığı gibi, farklı disiplinlerden temsilcilerin yer aldığı, geçmişte kurulduğunu bildiğimiz komisyonlara benzer bir komisyon oluşturulmamıştır. Üniversitemizin bugününe ve geleceğine çok yönlü etkilerde bulunacak olan söz konusu ilkeler, akademik topluluğun doğrudan katılımını esas alan bir yöntemle yeniden kaleme alınmalıdır.

2. İlgili düzenleme, yaslandığı önkabuller bakımından sorunludur. Şöyle ki;

i) İlgili düzenlemede, yayın sayısının artırılmasının bilimsel niteliği yükselttiği varsayılmaktadır. Bu varsayımın hiçbir bilimsel temeli olmadığı gibi, akademik faaliyetlere yaklaşım bakımından da son derece sakıncalıdır. Söz konusu yaklaşımın Ankara Üniversitesi'nin akademik başarısını artırıcı değil azaltıcı etki yaratacağından ve özellikle uzun vadede telafisi zor sonuçlar doğuracağından endişeliyiz. (Bkz. 4. Madde)

ii) İlgili düzenleme bilimsel niteliğin standartlaştırılabilir ve ölçülebilir olduğu önkabulüne yaslanmaktadır. **Böylece bilgi üretimini, bilginin toplumsallaşma kanallarından sadece biri olan yayına indirgemekte ve bir araç olan yayın, amaç haline gelmektedir.** Türkiye akademisi 2000'li yıllardan bu yana, yayın aracını bilim pratiğinin amacı kılan, son derece yanlış bir anlayışın esiridir. "Sonuca kestirmeden gitmek" anlayışının muhtemel ifadesi olan bu yaklaşım, üniversite zemininde akla, vicdana ve ahlaka aykırı sonuçlara yol açacaktır. Ankara Üniversitesi'nin tarihsel konumu, amaç-arac ilişkisini baş aşağı eden bu anlayıştan bir an önce dönülmesi için öncülük etmeyi gerektirirken, yanlışın derinleştirilmesi kaygı vericidir.

iii) İlgili düzenleme bilimsel bilginin toplumsallaşması sürecinde, bilimsel yayın, bilimsel yayın türü ve yayın dili bakımlarından **sosyal bilimlerdeki çeşitliliği kavramayan ve bu yönüyle de sosyal bilimler-körü bir içeriğe sahiptir.**

- Yayın, bilimsel bilginin yayılmasının ana kanalı olmakla birlikte, mevcut düzenlemedeki biçimiyle; ders, seminer, söyleşi, konferans gibi tartışma kanallarını değersizleştiren bir etkiye sahip olacaktır.
- Mevcut düzenleme yayın türündeki çeşitliliği de görmezden gelerek, belirli türdeki hakemli dergi ve makaleleri mutlaklaştıracaktır. Bu şekilde, akademik bilgi üretimine katkısı pek çok hakemli dergiyle kıyaslanamayacak düzeyde olan ve yayın kalitesinden ödün vermeden uzun zamandır çıkan pek çok dergi yok sayılmıştır.
- Makale türündeki yayın sayısı baskısı, araştırmaya dayalı makale yerine, alan-yazını değerlendirmeye dayalı makale yazımını teşvik edecek, **böylece özgün bilimsel araştırma ve bilimsel yayınlarda atıf alma kapasitesini daraltan bir döngüye girilecektir.** Siyasal Bilgiler Fakültesi Akademik Kurulu olarak, bu tür kriterlerin yarattığı ortamın, hiçbir bilimsel niteliği olmayan, akademik ilkelerle çelişen yayınların artmasına yol açtığını gözlemlemekteyiz.
- Mevcut düzenleme, SCI, SSCI ve AHCI endekslerinde taranan dergilerde makale yayımlamayı ön koşul haline getirerek, atıf endekslerine bibliyografik veri endeksi muamelesi yapmak şeklindeki yanlış sürdürmektedir. Yayın sayısı ile atıf sayısını birbirine karıştıran bir zihniyet, ülkemizde 20 yılı aşkın süredir, büyük bir özgüvenle üniversite sıralaması yapmaktadır.
- Genellikle Avrupa üniversite geleneğinin en önemli unsurlarından biri olan "kürsü" geleneğini yaşatan Sosyal Bilimler alanındaki fakülteler ve özellikle Siyasal Bilgiler Fakültesi olarak bizler, araştırma görevlilerimizi öğretim üyesi olmak üzere yetiştirmeye çalışıyoruz. **Sosyal bilimler alanında, iyi bir öğretim üyesi olmanın ölçütü kesinlikle yayın sayısı değildir.** Ayrıca sosyal bilimler, makale temelli akademik üretime elverişli değildir. Daha uzun vadeli yoğun çalışmaya ve geniş bilgi birikimine dayalıdır.

3. İlgili düzenlemenin temel yanlış, üniversiteyi bilim topluluğunun kurumsal mekânı olarak değil, bünyesindeki öğretim elemanlarının aritmetik toplamı olarak görüyor olmasıdır. Öğretim elemanlarını, bilim topluluğu üyeleri olarak görmeyen bu zihniyetle, sadece dünyada

ve ülkemizdeki popüler “üniversite sıralaması” mantığının bir gereği yerine getirilmiş olur. Oysa üniversite ve bilim tarihine az çok aşına olanların bileceği gibi, üniversitede öncelik, akademik etkileşimi son derece yüksek ve dünya ile iletişim halindeki bilim topluluğunun oluşumudur. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin kuruluşundan itibaren Türkiye'deki toplumsal bilimler alanına yaptığı özgün katkı, böylesi bir akademik ortamın sürdürülmesi yolundaki çabalarına dayanmaktadır. Bilgi üretimini öğretim elemanlarının aritmetik toplamına ve üniversite sıralamasına indirgeyen bu yaklaşım, Fakültemizdeki bilimsel üretim ortamını onarılamaz biçimde zedeleyecektir.

4. İlgili düzenleme, bilim topluluğunun fideliği konumundaki “asistanlık” kurumunu kalıcı bir şekilde tahrip etmektedir. Ankara Üniversitesi Senatosu tarafından karara bağlanan ve 1.1.2015 tarihinden itibaren yürürlüğe girmesi öngörülen “Araştırma Görevlisi Kadrosuna Atanma ve Görev Süreleri ile İlkeler”, araştırma görevliliği kurumunun niteliğini bozmakta, pek çok hukuki sorun yaratmaya açık düzenlemeler içermektedir. (<http://personeldb.ankara.edu.tr/files/2012/11/ar.g%C3%B6r.senato1.pdf>)

i) 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununda tek bir araştırma görevlisi kadrosu ve tanımı yer almaktadır. Anayasanın yükseköğretim kurumlarına yüklediği **öğretim üyesi yetiştirme ödevi** ile bağdaşan olağan istihdam biçimi, Yasanın 33/a maddesidir. **Üniversiteler, Yükseköğretim Kanununun hangi maddesine dayanarak atama yapacaklarını serbestçe belirleyemezler.** 50/d maddesi, araştırma görevliliğini tanımlayan bir hüküm olmadığı gibi, kadroların istisnai kullanım biçimini düzenlemektedir. 50/d maddesi lisansüstü öğretim yapan öğrencilerin bir yıllık sürelerle öğretim yardımcılığı kadrolarına atanmasına ilişkindir. Lisansüstü öğretim gören öğrencilere, yararlanabilecekleri burslar dışında destek sağlama amacı ile getirilmiştir. Tüm araştırma görevlilerinin akademik formasyonlarının gerektirdiği bir zorunluluk olarak lisansüstü eğitim görüyor olmaları, hepsinin 50/d maddesi dayanak alınarak atanabileceği yorumunu yerleşik kılan bir **yöntem saptırması** ortaya çıkarmıştır. Yasanın istisnai olarak başvurulmasına olanak tanıdığı bir atama yöntemi, üniversitemizin yıllardır süregiden yorum ve uygulamasında, kurala dönüştürülmüş bulunmaktadır. Oysa hukuka ve araştırma görevliliği statüsünün yükseköğretim sistemi içindeki konumuna uygun atama yöntemi, öncelikle 33/a maddesinin uygulanması ve ancak bundan sonra boş kalan kadroların 50/d maddesine dayanılarak kullanılması yani 50/d maddesinin istisnai olarak uygulanması şeklinde olmalıdır.

iii) Diğer taraftan, araştırma görevlileri için atama kriteri belirlenmesi ile yardımcı doçentler ya da doçentler için atama kriterleri belirlenmesi arasında çok temel farklılık gözden kaçırılmaktadır. **33/a maddesi, araştırma görevlileri için yükselecekleri bir pozisyon ya da akademik unvan değildir.** Bu nedenle, 2457 sayılı Yükseköğretim Kanunu, üniversite senatolarına araştırma görevliliğine ilk atanma koşullarına ek kriterler getirme yetkisi tanımamıştır. Senatoların “bilimsel kaliteyi arttırmak amacıyla sınırlı olmak ve disiplinler arası farklılıkları gözetmek kaydıyla” yardımcı doçentler (m. 23) ve doçentler (m. 25) için ek koşullar belirleme yetkisi bulunmaktadır. Bunun da ötesinde, **senatoların 33/a maddesine göre atanacak araştırma görevlileri bakımından “bilimsel niteliği arttırma” iddiasıyla bile olsa kriter belirleme yetkisi bulunmamaktadır.** Senatoların bu yetkiden yoksun olmasının, başarısız araştırma görevlilerinin, bir kez atandıkları kadroları sonsuza dek işgal edebilecekleri anlamına gelmediği zaten bilinmektedir. Bu anlamda, bir araştırma görevlisinin ilişkisinin kesilip kesilmemesine idareciler ve onların koyduğu kriterler değil; araştırma görevlilerinin bağlı olduğu anabilim dalları -ki bu onları en yakından tanıyan, takip eden, çalışmalarından haberdar olan ve gelişimini en aktif şekilde izleyen anabilim dalı hocaları anlamına gelmektedir- tarafından karar verilmelidir.

iv) Doktora tezi, araştırma görevlileri için, kapsamlı ve uzun vadeli çalışma gerektiren ilk özgün bilimsel çalışmadır. Bu anlamda, araştırma görevliliği sürecinde edindiği mesleki

donanımın en nesnel göstergesini oluşturmaktadır. Oysa, tek tip ve sayıca fazla makale üretimini özendiren kriter belirleme yaklaşımı, doktora tezlerini değersizleştirmektedir. Biz, araştırma görevlilerinin doktora tezlerinin danışmanlığını üstelenen ve tezlerini değerlendiren öğretim üyeleri olarak, güvencesiz çalışma, yayın ve zaman gibi etkenlerin tez yazımı ve değerlendirme süreçlerini olumsuz yönde etkilediğini görmekteyiz.

iv) Araştırma görevliliği sürecinde, öğretim görevlilerinin gelecekteki araştırmalarına zemin oluşturacak akademik birikimi kazanmaları önceliklidir. Kriterlerin ağırlığı, araştırma görevlilerinin eğitim sürecinin neredeyse tamamını makale türünde yayın üretimine ayırmalarını gerektirmektedir. Makale türünde yayın baskısı, mesleki olgunlaşmayı desteklemek bir yana bunun önüne başlı başına bir engele dönüşmektedir. Biz Siyasal Fakültesi Akademik Kurulu olarak, 50/d maddesinden istihdam edilen tüm araştırma görevlilerimizin atama maddelerinin doktora süreleri boyunca -koşulsuz, kriter-siz- 33/a olarak değiştirilmesini; yayın ve süre baskısı hissetmeden özgürce çalışmalarını ve kendilerine ait akademik bilgi birikimini oluşturmalarını istiyoruz. Bu anlamda iş güvencesi ile akademik yükselmenin birbirinden ayrı değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Üniversite yönetiminin araştırma görevlileri hakkında yalnızca akademik üretimleri konusunda teşvik edici bir rol üstlenmesini; örneğin katılmak istedikleri ulusal ya da uluslararası konferans, yaz okulu, seminer gibi etkinliklerde en çok bütçeyi onlara ayırmasını, diledikleri veri tabanlarına erişebilmeleri, ihtiyaç duydukları kitaplara hızlıca ulaşabilmeleri için gereken sorumluluklarını yerine getirmesini talep ediyoruz.

Burada dile getirilen görüşler ışığında, SBF Akademik Kurulu olarak, Ankara Üniversitesi yönetimini, bilimsel niteliği değerlendirmeye tabi tutan ölçütlerin saptanması için sistemli ve katılımcı bir çalışmayı başlatmaya çağırıyor; bu süre zarfında bu metne konu edilen düzenlemelerin yürürlük sürelerinin ertelenmesini talep ediyoruz. Barışçıl bir üniversite ortamı senatoların aldığı kararlara fakültelerin dava yoluyla karşı çıkmasıyla değil; yalnızca tüm üniversite bileşenlerinin katılımıyla, akademinin ve üniversitemizin ihtiyaçları gözetilerek alınacak kararlarla sağlanabilir.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ AKADEMİK KURULU